

UDENRIGSMINISTERIET

EUKOOR, sagsnr.: 24/00911
Den 15. maj 2024

Rådsmøde (udenrigsanliggender – handel) den 30. maj 2024

SAMLENOTAT

1. Konkurrenceevne og fremtidens handelspolitik	2
- <i>Politisk drøftelse</i>	2
KOM-dokument foreligger ikke	2
2. Det aktuelle handelspolitiske forhold mellem EU og Afrika.....	4
- <i>Politisk drøftelse</i>	4
KOM-dokument foreligger ikke	4

1. Konkurrenceevne og fremtidens handelspolitik

- Politisk drøftelse

KOM-dokument foreligger ikke

Nyt notat

1. Resumé

På rådsmødet (udenrigsanliggender – handel) d. 30. maj 2024 forventes en drøftelse af EU's konkurrenceevne og økonomiske sikkerhed og handelspolitikens bidrag hertil. Drøftelsen skal bl.a. ses i lyset af pågående drøftelser på tværs af rådsformationer om styrkelse af EU's konkurrenceevne og den strategiske dagsorden for den næste Kommissions periode. En fortsat åben, men mere robust og strategisk handelspolitik spiller en væsentlig rolle ift. både konkurrenceevne og økonomisk sikkerhed. Heri indgår også arbejdet med at gøre fremtidens handelspolitik mere effektiv.

2. Baggrund

Der er et voksende fokus i EU på at forbedre sin konkurrenceevne i lyset af den ændrede geopolitiske situation og stigende global konkurrence om grønne og strategiske teknologier. EU har igangsat en række industripolitiske tiltag, der rammesættes af Kommissionens Green Deal Industrial Plan, og der pågår aktuelt drøftelser på tværs af rådsformationer af, hvordan EU yderligere styrker sin globale konkurrenceevne og sikkerhed. Drøftelserne skal også ses i lyset af rapporten fra Enrico Letta om fremtidens indre marked ("Much more than a Market", fremlagt d. 17. april 2024 forud for mødet i Det Europæiske Råd d. 18.-19. april 2024) og den kommende rapport af Mario Draghi om EU's fremtidige konkurrenceevne, som forventes til juni 2024.

Handelspolitikken spiller en central rolle i forhold til styrkelse af bl.a. EU's konkurrenceevne, forsyningsikkerhed og geopolitiske relevans.

3. Formål og indhold

Der ventes en bred drøftelse af de handelspolitiske aspekter af EU's konkurrenceevne og økonomiske sikkerhed og tilpasningen af EU's fremtidige handelspolitik til dette formål.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Ikke relevant

5. Nærhedsprincippet

Spørgsmålet om nærhedsprincippet er ikke relevant

6. Gældende dansk ret

Ikke relevant.

7. Konsekvenser

Drøftelsen har ikke i sig selv lovgivningsmæssige, statsfinansielle, samfundsøkonomiske eller erhvervsøkonomiske konsekvenser.

8. Høring

Sagen har ikke været sendt i høring.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Der er blandt EU-medlemslandene bred opbakning til arbejdet med at styrke EU's konkurrenceevne. Samtidig har den geopolitiske udvikling betydet, at der er en stigende konsensus om et øget fokus på styrkelse af EU's modstandskraft, reduktion af sårbarheder og sikring af lige konkurrencevilkår. Der er dog varierende syn på, hvordan handelspolitikken bedst bidrager til konkurrenceevne og økonomisk sikkerhed og balancerne mellem åbenhed og beskyttelse. Mens en gruppe af lande lægger vægt på en tilgang, der fortsat bygger på grundlæggende åbenhed, regelbaseret international handel og markedsmekanismer, er der også en række lande, som trækker i en mere protektionistisk retning eller ønsker at gå længere i retning af EU-selvforsyning.

10. Regeringens generelle holdning

Fra dansk side arbejdes generelt for, at EU skal forbedre sin konkurrenceevne med fokus på den grønne omstilling, opbygge egne kapaciteter på strategiske vigtige områder og teknologier, føre en sund økonomisk politik og blive mere robust og modstandsdygtig.

Fsva. den fælles handelspolitik bidrag til denne dagsorden, ønsker regeringen en fortsat åben tilgang, hvor handel bidrager til EU's konkurrenceevne, vækst og beskæftigelse. Regeringen arbejder således for en ambitiøs og offensiv bilateral handelspolitisk dagsorden, hvor udbygning af EU's netværk af handelsaftaler står centralt. Samtidig skal handelspolitikken være mere robust og strategisk og i højere grad orienteres mod at imødegå geopolitiske udfordringer. Det er et centralt element i styrkelsen af EU's modstandskraft og reduktion af sårbarheder at sikre diversificering af forsyningskæder gennem handelsaftaler og økonomiske, teknologiske og forsyningsikkerhedsmæssige samarbejder, navnlig med ligesindede lande og pålidelige globale partnere, herunder ikke mindst USA. Der bør fortsat værnes om åbne globale markeder og det regelbaserede internationale handelssystem, men det støttes fra dansk side, at EU er rede til at anvende alle handelspolitiske instrumenter til at håndhæve sine rettigheder og beskytte og fremme egne økonomiske interesser i overensstemmelse med WTO-reglerne, herunder om nødvendigt også gennem WTO-tvistbilæggelse og EU's handelsdefensive instrumenter. EU skal styrke sin økonomiske sikkerhed ved at tænke mere strategisk i forhold til eksportkontrol, investeringscreening, kritisk infrastruktur og internationalt samarbejde om forskning og innovation inden for strategiske sektorer.

Det er et vigtigt element i denne tilpasning af fremtidens handelspolitik, at den gøres mere effektiv. Det skal bl.a. ske gennem en mere fleksibel og pragmatisk tilgang til indhold og formater for handelsaftaler og økonomisk samarbejde samt gennem styrket sammentænkning og hurtigere procedurer for handelspolitikken.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg.

Sagen har ikke tidligere været forelagt Folketinges Europaudvalg.

2. Det aktuelle handelspolitiske forhold mellem EU og Afrika

- Politisk drøftelse

KOM-dokument foreligger ikke

Nyt notat

1. Resumé

På rådsmødet (udenrigsanliggender – handel) den 30. maj 2024 ventes en drøftelse af det handelspolitiske forhold mellem EU og Afrika. Forholdet er generelt i fremdrift, og samhandlen er i løbet af de seneste 20 år mere end fordoblet. Der er et øget fokus på regionen og dens strategiske vigtighed for EU, ikke mindst i lyset af den aktuelle geopolitiske situation, hvor mange lande på det afrikanske kontinent bl.a. spiller en vigtig rolle for EU's arbejde med at diversificere forsyningskæder, sikre adgang til kritiske råvarer og styrke europæisk modstandsdygtighed gennem handelspolitikken. Tilsvarende er mange afrikanske lande interesseret i at tiltrække investeringer og styrke samhandlen med Europa. EU er fortsat Afrikas største handels- og investeringspartner, men har tabt markedsandele i de senere år. Regeringen støtter, at EU arbejder aktivt og konstruktivt for et styrket handels- og investerings-samarbejde med regionen i overensstemmelse med regeringens Afrika-strategi

2. Baggrund

Det handelspolitiske forhold mellem EU og Afrika er generelt i fremdrift. Samhandlen er de seneste 20 år mere end fordoblet, om end fra et lavt udgangspunkt og med betydelige underliggende variationer. EU er regionens største handels- og investeringspartner, men alt imens Kinas andel er væsentligt forøget over en årrække, er EU's andel tilsvarende formindsket.

Geopolitikkens genkomst, den geografiske nærhed til Europa og den øgede samhandel understreger det afrikanske kontinents tiltagende strategiske vigtighed. Bl.a. kan mange lande med betydelige naturressourcer spille en vigtig rolle i arbejdet med at styrke europæisk modstandsdygtighed og diversificere forsyningskæder i ligeværdige partnerskaber. Endvidere vil 6 ud af 10 af verdens hurtigst voksende økonomier fremover være afrikanske, hvilket understreger regionens betydelige udviklingspotentiale. Det afrikanske kontinent er komplekst med stor diversitet blandt de 54 lande, og der er blandt disse også udfordringer, herunder langvarige og komplekse konflikter, terrorisme og svære konsekvenser af klimaforandringer mv.

Hjørnestenene i det handelspolitiske forhold mellem EU og lande i Afrika er en række økonomiske partnerskabsaftaler (ØPA'er). Partnerskabsaftalerne er WTO-medholdelige regionale handelsaftaler med et stærkt udviklingselement bl.a. i form af bistand til kapacitetsudvikling, som via styrket handel og økonomisk integration skal bidrage til bæredygtig økonomisk vækst og fattigdomsreduktion. Aftalerne er asymmetriske, idet de som hovedregel indebærer, at EU åbner for told- og kvotefri adgang med det samme, mens partnerlandene kun skal åbne deres markeder delvist (i gennemsnit omkring 80%) og først efter lange overgangsperioder. Hvor det ikke har været muligt at forhandle regionale aftaler, har EU indgået bilaterale ØPA'er, senest med Kenya i december 2023.

Derudover er handlen med de afrikanske lande underlagt EU's generelle toldpræferenceregime for udviklingslande (GSP), herunder "alt-undtagen-våben"-ordningen, hvor de mindst udviklede lande (LDC'er) har told- og kvotefri adgang til EU for alt undtagen våben og ammunition. GSP-systemet har til formål at bistå udviklingslande med at blive en integreret del af verdensøkonomien bl.a. ved at bidrage til fattigdomsreduktion samt ved at skabe vækst og beskæftigelse i landene.

EU har endvidere i de seneste år indgået bilaterale råstofpartnerskaber med flere afrikanske lande: Namibia, Rwanda, DRC og Zambia for at styrke samarbejdet om bæredygtig udvinding og udvikling af råstoffer og råstofværdikæder. Namibia indgår også i EU og USA's ny fælles initiativ "Minerals Security Partnership Forum".

Et andet nyt handelspolitisk instrument fra EU's side er de bæredygtige investeringsaftaler (SIFA'er), hvor den første aftale netop er forhandlet med Angola og officielt vil træde i kraft sommeren 2024; forhandlinger om tilsvarende aftaler pågår med andre lande bl.a. Ghana. SIFA-aftalerne har til formål at bidrage til at skabe et bedre investeringsklima samt tilskynde til reformer på området for at tiltrække flere udenlandske investeringer.

Hertil kommer EU's Global Gateway-initiativ, der sigter på at styrke EU's geopolitiske rolle gennem levering af efterspurgte bæredygtige investeringer i stor skala. Fokus er ikke mindst på store bæredygtige infrastrukturprojekter, som er i både EU's og partnerlandenes interesse. Et vigtigt element i Global Gateway er at samarbejde med de europæiske investeringsbanker og finansieringsinstitutter samt at mobilisere den private sektor mhp. at styrke EU's fodaftryk i partnerlandene.

3. Formål og indhold

På rådsmødet ventes en orientering fra EU-Kommissionen og en drøftelse af det aktuelle handelspolitiske forhold mellem EU og Afrika samt perspektiverne for den videre udvikling.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet skal ikke høres.

5. Nærhedsprincippet

Spørgsmålet om nærhedsprincippet er ikke relevant.

6. Gældende dansk ret

Drøftelsen medfører ikke behov for ændringer af dansk lovgivning.

7. Konsekvenser

Drøftelsen har ikke i sig selv lovgivningsmæssige, statsfinansielle, samfundsøkonomiske eller erhvervsøkonomiske konsekvenser.

8. Høring

Sagen har ikke været sendt i høring.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

EU's medlemslande ventes generelt at støtte EU-Kommissionens arbejde med at styrke dialogen og samarbejdet med Afrika.

10. Regeringens generelle holdning

Fra dansk side arbejdes der for at styrke EU's handels- og investerings samarbejde med det afrikanske kontinent i overensstemmelse med regeringens kommende strategi for styrket engagement i Afrika, og der opfordres til, at samarbejdet bygger på gensidige og ligeværdige partnerskaber. EU bør gennem øget samhandel og direkte investeringer og i samspil med EU's øvrige eksterne politikker understøtte afrikanske landes ønske om styrket handels-samarbejde og jobskabelse samt drage nytte af det handels- og investeringspotentiale, der ligger i det afrikanske marked, hvor købekraften må forventes at stige betydeligt.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg.

EU's handelsrelationer til Afrika som generel drøftelse har ikke tidligere været forelagt Folketingets Europaudvalg, men forhandlingerne og underskrivelsen af den økonomiske partnerskabsaftale (ØPA'en) mellem EU og Kenya blev forelagt til udvalgets orientering den 12. maj 2022.